

ACTUALIDADE DOUTROS MOVEMENTOS SOCIAIS

Coodinador: Xavier Simón Fernández

- Xavier Simón Fernández.
Loitas cidadáns pola democratización dos mercados: Attac.
- Damián Copena Rodríguez.
Experiencias de economía solidaria.

LOITAS CIDADÁNS POLA DEMOCRATIZACIÓN DOS MERCADOS: O CASO DE ATTAC

Xavier SIMÓN FERNÁNDEZ

A Asociación por unha Tributación ás Transaccións financeiras especulativas e a Acción Cidadán (ATTAC) é un movemento internacional de cidadáns que pulan polo control democrático dos mercados financeiros e as súas institucións. O que ATTAC se propón combatir, a dictadura dos mercados, está na orixe de case todos os problemas actuais: a destrución do planeta e as culturas, a débeda, a inseguridade persoal e colectiva; e o conflito entre os pobos.

1. As razóns do seu xurdimento

Un artigo de Ignacio Ramonet, publicado en *Le Monde Diplomatique*, a finais do ano 1997, e que nós reproducimos enteiraamente máis adiante, deu lugar a que na Franza comezara a se debater a necesidade de pór en marcha unha organización internacional que loitara contra o avance do control monopólico das multinacionais sobre todos os ámbitos da vida -económico, social, político e cultural- e a prol da democratización dos mercados.

A finais do ano 1998, celebra-se en París unha Asemblea que lanza o movemento ó nivel internacional. Algunhas das razóns que propician o seu xurdimento son as seguintes.

Xa que o futuro dos cidadáns, da sociedade no seu conxunto é decidido en foros internacionais ós que só poden asistir os grupos de interese dos opulentos e dos especuladores.

Xa que o progreso só favorece á minoría que estableceu as regras do xogo mentras que a inmensa maioría sofre as angustias da inseguridade, o risco, a precariedade e o desemprego.

Xa que en 1960, o 20 por cento máis rico tiña 30 veces máis que o 20 por cento máis pobre. En 1990, 60 veces máis. En 1995, 82 veces máis,.....

Xa que este incremento fica concentrado no cumio. Segundo o Programa de Nacións Unidas para o Desenvolvemento, actualmente as “10 persoas máis opulentas teñen unha riqueza equivalente á produción de 50 países, e os 447 máis poderosos suman unha fortuna maior que o ingreso anual da metade da humanidade”.

Xa que non se trata, como queren facernos crer, dunha evolución “inevitábel”, senón das regras do xogo impostas polas organizacións e os grupos mundiais do poder económico.

Xa que estes grupos non deixan de falar a favor da liberalización e a desregulación, e en contra das preocupacións ecolóxicas e a sociedade do benestar, ó tempo que esixen solo edificábel gratis, subvencións, beneficios fiscais e privilexios de todas as clases. Denigran o Estado do benestar calificando-o de “Estado asistencial”, porque eles só favorecen o “asistencialismo” ós opulentos.

Xa que para facer isto furtaron-lle ó cidadán o seu dereito a decidir o seu futuro, e mesmo, a estar informado, para o que se serven sobre todo de dous instrumentos: Organismos internacionais, que están tan afastados dos cidadáns como achegados ós grupos de interese (vexa-se, senón, o Fondo Monetario Internacional, o Banco Mundial e a mesma Unión Europea, co seu preocupante déficit democrático), e, segundo, Tratados con cláusulas segredas (ALENA, entre México, U.S.A. e Canadá ou a Ronda do Milenio da Organización Mundial de Comercio) e acordos feitos de costas ós cidadáns (como o temporalmente fallido Acordo Multilateral de Investimentos que outorgaría todos os dereitos ós inversores e imporía todos os deberes ós Estados e ós seus cidadáns, implantando así o totalitarismo económico).

Son os cidadáns os que, libre e responsábelmente, deben decidir sobre o seu destino. Desta convicción profundamente democrática nace ATTAC.

2. ¿Qué é ATTAC?

ATTAC é un movemento internacional de cidadáns, preocupados polos asuntos colectivos e empeñados en toparlles solución. Os seus principios poden ser resumidos do seguinte xeito:

1. Como movemento de cidadáns, a razón de ser da organización é a participación de todos os asociados en igualdade de condicións e sen privilexios de ningunha clase. As decisións toman-se de forma asemblearia.
2. Non é nen un partido político nen unha ONG.

3. Ninguén cobra polas súas actividades.
4. Os cargos eleitos son de duración limitada.
5. Para garantir a súa independencia, no admiten subvencións de institucións públicas ou privadas, baseando a financiación nas cotas e aportacións dos socios.
6. Por último, ATTAC rexeita a violencia como método para solucionar conflitos.

A finalidade de ATTAC é devolver-lle ós cidadáns o poder roubado polas transnacionais e os grupos de interese, mediante:

1. Establecemento de mecanismos democráticos de regulación e control dos mercados e do sistema financeiro internacional;
2. Impulso e fortalecemento do desenvolvemento dunha opinión pública mundial independente, activa e ben informada.
3. Gravar co imposto coñecido como Taxa Tobin as transaccións especulativas nos mercados de divisas.
4. Supresión dos paraísos fiscais.
5. Anulación da débeda externa dos países empobrecidos.
6. Contestación do descurso homoxéneo e monólitico repetido e amplificado por doquier de que só existe un xeito posíbel de facer economía, dar alternativas e fomentar o debate e a reflexión entre os cidadáns.

3. ¿Quen forma ATTAC?

ATTAC colabora con outros movementos, con redes sociais e con publicacións para acadar os seus obxectivos. Son xa milleiros de persoas que no mundo se uniron a ATTAC e participan en redes e grupos de información, de estudo e debate, e en campañas nacionais e internacionais.

A Asociación por unha Tributación ás Transaccións financeiras especulativas e a Acción Cidadán conta na actualidade con perto de 80.000 membros repartidos por todo o mundo e 500 grupos locais que traballan a prol dos seus obxectivos. Destaca, pola súa implantación, Francia onde ATTAC conta con 35.000 membros e 225 grupos locais. No resto da Europa, Alemaña, con 5.600 membros e 70 grupos locais, Italia, con 5.000 e 35, e España, con 2.500 membros e 40 grupos locais son os Estados onde ATTAC conta con maior base organizativa. Entre os grupos locais existentes no Estado español mencionamos os grupos de Galiza, Andalucía, Bizkaia, Cataluña, Mallorca, País Valenciá e Madrid como os máis dinámicos.

ATTAC-Galiza celebrou a súa Asemblea Constitutiva o 26 de Maio do 2.001. Os seus obxectivos xerais son plenamente coincidentes con os do movemento internacional.

4. As actividades de ATTAC-Galiza

De forma particular, ATTAC-Galiza decidiu redactar os seus propios Estatutos, contribuir á consolidación dos grupos locais (existen en Vigo, Santiago e A Coruña), adherir-se ó grupo de ATTAC-España e promover diante das Administracións propostas de Moción de apoio á Taxa Tobin.

En relación con este último obxectivo, a moción foi debatida e sometida a votación no Parlamento Galego o pasado 9 de Abril. Os grupos parlamentares do PSOE e do BNG defenderon e apoiaron a moción que finalmente non foi aprobada polo votos contrarios da maioría do PP. O Concello de Moaña, pola súa banda, aprobou a Moción. Na actualidade, ATTAC-Galiza mantén contactos cos parlamentarios galegos para lles solicitar a súa adhesión ó “Manifesto internacional de parlamentarios de apoio á Taxa Tobin”. Os parlamentarios do PSOE xa asinaron esta moción. Os do BNG tamén o van facer ó ter o compromiso do seu voceiro nacional, Beiras Torrado, de que así será.

Cabe salientar, tamén, que ATTAC-Galiza en convocatoria conxunta con RECADE-Vigo celebraron en Novembro de 2.001 unha acampada de protesta contra o cumio da OMC celebrado en Qatar. Na viguesa Praza de Compostela, homes e mulleres de todas as clases e condicións participaron en actos pacíficos de protesta co obxectivo de dar a coñecer as inxustizas derivadas da instauración da tiranía dos mercados a través dos acordos liberalizadores e antidemocráticos da OMC. Talleres participativos, xogos populares, teatro e música, eis os novidosos mecanismos de protesta dun movemento internacional que no noso País avanza firme na súa consolidación.

5. Outra información de interese

Para contactar con ATTAC-Galiza a través de internet: www.local.attac.org/galicia/. O seu email é: galicia@uvigo.es. Por correo ordinario tamén é posíbel facer contacto: Apartado 98, 36.280.Vigo. Finalmente, os teléfonos de ATTAC son: 986-433425 e 654-475257.

No que atinxe a publicacións escritas, son moitos os libros e revistas que nos últimos anos apareceron con contidos relacionados con ATTAC. Aquí só imos facer referencia á Revista informativa en castelán “El grano de area” e en portugués, “O grao de areia”, e tamén ó libro “ATTAC contra a ditadura dos mercados”, coordinado por B. Cassen, L. Hoang-Ngoc e P. A. Imbert, editado por Laidovento en Santiago de Compostela.

ANEXO. Editorial de Ignacio Ramonet en *Le Monde Diplomatique*.

O tifón que experimentaron as bolsas de Asia ameazou despois ó resto do mundo. A mundialización, cuxo principal motor é a optimización a escala planetaria do capital financeiro, está pondo ós pobos nun estado de inseguridade xeralizada. Ignora e rebaixa ás nacións e ós seus Estados en tanto que espacios axeitados para o exercicio da democracia e como garantes do ben común. A mundialización financeira xerou deste xeito o seu propio Estado. Un Estado supranacional, que dispón dos seus aparellos, das súas redes de influencia e dos seus propios medios de acción. Trata-se da constelación formada polo Fondo Monetario Internacional (FMI), o Banco Mundial, a Organización para a Cooperación e o Desenvolvemento Económico (OCDE) e a Organización Mundial do Comercio (OMC). Estas institucións falan cunha única voz - amplificada pola práctica totalidade dos media- para exaltar as “virtudes do mercado”. Este Estado mundial é un poder sen sociedade, xa que este rol é exercido polos mercados financeiros e as empresas xigantes dos que son mandatarios. O resultado é que as sociedades realmente existentes son sociedades sen poder¹. E todo isto no deixa de empeorar. Herdeira do GATT, a OMC transformou-se desde 1995 nunha institución dotada de poderes supranacionais e situada fóra de calquera control por parte das democracias parlamentarias. Unha vez que se propón intervir, a OMC pode clarear as lexislacións nacionais en materia de dereito laboral, de medio ambiente ou de saúde, “contrarias á liberdade de comercio” e pedir a súa derogación². O desarme do poder financeiro debe converter-se nun obxectivo de interese cívico de primeira magnitude, de querermos evitar que o mundo do vindeiro século sexa transformado nunha xungla onde os predadores impoñan a súa lei. Diariamente uns 1.500 millóns de dólares realizan múltiples idas e voltas, especulando sobre as variacións nas cotizacións de divisas. Esta inestabilidade dos cambios é unha das causas da suba dos xuros reais, que frena o consumo doméstico e os investimentos das empresas. Incrementa os déficits públicos e por outra parte incita os fondos de pensións, que manexan centos de milleiros de millóns de dólares, a reclamar ás empresas dividendos cada vez máis elevados. A primeiras vítimas desta “caza” do beneficio son os asalariados, cuxos despedidos masivos fan subir as cotizacións bursatis dos seus ex-empleados. ¿Poden as sociedades seguir aturando o intolerábel por moito tempo? É urxente lanzar algúns graos de area na engranaxe destes devastadores movementos de capitais. De tres xeitos: supresión dos “paraisos fiscais”; aumento da fiscalidade nas rendas do capital; aplicación de taxas sobre as transaccións financeiras. Os paraisos fiscais son zonas onde reina o segredo bancario, que non

---

1. Vexa-se André Gorz, *Miserees du present, richesse de l'avenir*, Gallilée, Paris, 1997; así como a comunicación de Bernard Cassen no coloquio “La social-démocratie à l'heure de la mondialisation”, organizado polo Partido Quebequès (PQ) o 2 e 28 de Setembro do 1997. Por outra parte, o Grupo de Lisboa, presidido por Ricardo Petrella, publicará próximamente un estudo titulado “O desarme financeiro”.

2. Cf. François Chesnais, *la mondialisation du capital*, Syros, Paris, 1997 (nova edición corrixida).

serve mais que para agachar malversacións e outras actividades mafiosas. Milloiros de millóns de dólares son afastados de cualquier forma de fiscalidade en beneficio dos poderosos e dos establecementos financeiros. Porque todos os grandes bancos do planeta teñen sucursais nos paraísos fiscais e obteñen grande proveito diso. ¿Por qué non decretar un boicot financeiro, por exemplo, a Xibraltar, ás Illas Caimán ou a Liechtenstein, mediante unha prohibición ós bancos que traballan co sector público de operar e abrir filiais neses lugares? O imposto sobre as rendas financeiras é unha esixencia democrática mínima. Estes beneficios deberían ser sometidos exactamente á mesma fiscalidade á que se somete ás rendas do traballo. Isto non sucede en ningures, en particular na Unión Europea. A liberdade total de circulación de capitais desestabiliza a democracia. Por iso, é importante pór en marcha mecanismos disuasorios. Un deles é a Taxa Tobin, que toma o seu nome do Premio Nobel norteamericano de economía, que a propuxo no 1972. Trata-se de gravar, de forma cativa, todas as transaccións sobre os mercados de cambios para estabiliza-los e ó mesmo tempo para procurar ingresos á comunidade internacional. Cun nivel do 0,1%, a Taxa Tobin recadaría anualmente uns 166 mil millóns de dólares, duas veces máis que a suma anual necesaria para erradicar a pobreza extrema de aquí ó comezo do próximo século³. Numerosos expertos teñen sinalado que a posta en práctica desta taxa non presentaría ningunha dificultade técnica⁴. A súa aplicación arruinaría o credo liberal de aqueles que non paran de gabar a ausencia de solucións de recambio ó sistema actual. ¿Por qué non criar (a escala planetaria) a Organización non Gubernamental Acción por unha Taxa Tobin de axuda ós cidadáns (AT-TAC)? En coordinación con sindicatos e asociacións con finalidades culturais, sociais ou ecolóxicas, podería funcionar como un formidábel grupo de presión cívica diante dos gobernos para impulsa-los a reclamar finalmente a posta en marcha efectiva deste imposto mundial pola solidariedade.

(Editorial del nº 26, Decembro do 1997, Le Monde diplomatique, edición española)

---

3. Rapport sur le développement humain 1997.Económica, París.

4. Cf. Mahbub Ul Haq, Inge Kaul, Isabelle Grunberg. The Tobin Tax: coping with Financial validity, Oxford University Press, Oxford, 1996. Vexa-se Le Monde diplomatique, edición española, Febreiro do 1997.

EXPERIENCIAS DE ECONOMÍA SOLIDARIA

Damian COPENA RODRÍGUEZ

Nesta aportación fai-se referencia a varios exemplos de economía solidaria. Podemos entender que as relacións de produción da economía solidaria fican definidas polos seguintes elementos:

1. Funcionan con base na propiedade social dos medios de produción.
2. O colectivo de traballadores e traballadoras, en rexime de paridade de dereitos:
  - a. Controla o emprendimento e ten poder de decisión.
  - b. Xestiona o emprendimento: organiza o proceso produtivo e dispón sobre o destino do excedente.
3. O traballo é o factor fixo: son os traballadores os que empregan o capital, e non ó revés, tal e como sucede nos procesos de produción capitalista.

O noso obxectivo é dar a coñecer experiencias internacionais que permitan entender o seu alcance así como aportar elementos que axuden a construír desde o noso País iniciativas que permitan encetar un proceso de dignificación vital naqueles sectores permanentemente afastados dos mercados.

Efectivamente, os pequenos produtores e produtoras rurais, os desempregados e desempregadas de longa duración e de idade avanzada, a mocidade formada que tenta topar ese primeiro traballo que non chega e moitos outros colectivos sociais que, tendo capacidades e vontade para desenvolver emprendimentos produtivos de diversa clase, non contan con oportunidades non

mercado convencional, poden ollar nesta pequena contribución o xeito de comezar a superar esa situación.

Apresentamos dous tipos de experiencias. En primeiro lugar, diferentes emprendimentos brasileiros de economía solidaria en ámbitos tan diversos como a alimentación, a agroindustria, o téxtil, a comercialización, a produción agrícola, a prestación de servizos e a reciclaxe. En segundo lugar, presentamos unha experiencia de banca ética en Catalunya.

1. Experiencias de economía solidaria no Brasil.

O Brasil pasa por ser considerada unha das principais economías da América Latina. As súas riquezas naturais son dun valor incalculábel. Sen embargo, o nivel de vida dos brasileiros e brasileiras fica muito lonxe do que podemos considerar digno para un ser humano. Os acentuados procesos de concentración da riqueza e da renda, desgraciadamente tan comúns nas sociedades do Terceiro Mundo, teñen xerado grandes bolsas de pobreza tanto nas zonas urbanas como nas rurais. Topar unha saída a esta situación resulta muito difícil no ámbito da economía capitalista, sempre propensa a expulsar forza de traballo e/ou empregar nova forza de traballo en condicións muito desfavoraveis, tanto polas condicións de traballo como pola remuneración obtida. Son muitas as iniciativas de economía solidaria que se veñen desenvolvendo no Brasil para superar esta situación. Unha parte desta corrente xurde cinguida ós asentamentos de familias en facendas de absentistas ou do Estado ocupadas a través de organizacións como o *Movimento dos Sem Terra* (MST). A continuación presentamos algunhas.

1.1. Grupo Ecumenico Fazenda Santa Marta (GESMA)

Esta experiencia destaca dentro das referentes á alimentación. Ten a súa orixe na ocupación da Fazenda Santa Marta, no municipio de Santa María, no ano de 1991, cando perto de 3600 familias ocuparon estas terras pertencentes ó goberno do Estado. Perante o problema de falla de emprego, 6 familias inician o proxecto dunha panadería comunitaria (esta actividade non existía na época nese lugar), e dan orixe a GESMA.

Actualmente traballan na panadería 7 persoas, de 4 familias distintas. Todos viven no asentamento e se atopaban desempregados. Cinco persoas traballan na produción e venda no local da panadería e as outras dúas na distribución e venda para outros comerciantes. Traballan con escalas variaveis de horario, xa que a produción e venda de pan esixe traballo en horas moi dispares.

Para manter a súa posición no asentamento e competir coas panaderías de fóra mantén ós dous vendedores atendendo constantemente ós pequenos establecementos próximos. Tamén venden no local de produción, participan en feiras e fornecen a entidades como sindicatos e pastorais.

Os recursos para mercar equipamentos foron financiados pola Cáritas e o Projecto Esperança de Santa Maria. A remuneración dos traballadores que se dedican á produción representa de media 200 Reais mensuais e a dos vendedores perto de 400.

1.2. *Cooperativa de Produção Agropecuária Nova Cascata. (COOPTAR)*

Esta cooperativa localiza-se no municipio de Pontao, no asentamento 16 de Março relacionado co MST. COOPTAR iniciou as súas actividades no ano 1990, constituída por 24 familias. Tras algunhas dificultades o número reduciuse a 16. O traballo na cooperativa é organizado por áreas de produción. Así, existen as áreas de horta, labouira, leite, porcos e frigorífico. Esta derradeira é a principal área da cooperativa, xerando perto do 70% do facturamento e demandando o traballo da meirande parte dos socios e dalgúns traballadores contratados.

A nivel político a cooperativa está organizada en asembleas, miniasemleas e núcleos de discusión. Procura-se discutir os asuntos de maior importancia deixando as decisións menos transcendentales a cargo do seu responsable directo.

A remuneración mensual por familia fica en torno a 200 Reais incluíndo os gastos de luz, auga, etc. O adiantamento de alimentos é considerado como un adiantamento da remuneración excepto en produtos como verduras e outros de menor valor.

1.3. *Associação de Malhas Medianera. (ANME)*

Localizada no municipio de Santa María ten o seu inicio no ano 1989 a través do Projecto Esperança cando 6 persoas deciden crear un proxecto de xeración de renda diante do problema de desemprego ó que se enfrontaban.

A asociación traballa no sector téxtil. Tres persoas traballan directamente na produción e tres como vendedoras. Non hai un horario de traballo definido posto que traballan o tempo necesario. As decisións son tomadas principalmente polas compañeiras da produción, anque as vendedoras teñen un papel importante na definición das liñas básicas de confección. Unha vez por mes hai unha reunión de todos os participantes.

A comercialización é feita tanto no local de produción, en diversos puntos da cidade, así como nalgúnas feiras. Os recursos foron financiados pola Cáritas.

En canto á renda xerada, os produtores perciben perto de 350 Reais mensuais cada un, e as vendedoras reciben segundo as pezas vendidas.

1.4. *Associação Regional dos Produtores Agroecologistas. (ARPA)*

Forman parte da ARPA 70 familias de pequenos produtores rurais dos municipios de Canguçu, Pelotas e Sao Lourenço. ARPA naceu no ano 1995 con 42 familias asociadas.

Os sábados a asociación realiza unha feira na cidade de Pelotas, na que venden produtos agroecolóxicos. Segundo a ARPA a produción de alimentos agroecolóxicos demanda máis man de obra, pero require menores custes monetarios, sendo a produtividade un chisco menor con respecto á agricultura convencional.

ARPA adquiriu o seu material con recursos financiados xunto á Cáritas, mais éstes xa foron devoltos. As vantaxes que atopan da produción de maneira ecolóxica son varias: condicións de saúde dos produtores, aproveitamento da produción para a propia subsistencia e incluso en termos de maior gaño económico. Os prezos acadados polos produtores vendendo na feira son 100% maiores do que os pagados polos intermediarios.

1.5. *Uniao das Associações Comunitarias do Interior de Canguçu. (UNAIC)*

Nace no 1988 co obxectivo de integrar ás diversas asociacións de produtores rurais do municipio de Canguçu, que é considerado a maior zona de minifundio de América Latina. A UNAIC engloba a 49 asociacións de produtores das que forman parte perto de 1000 familias.

Son dúas as principais metas da UNAIC: viabilizar economicamente a produción dos seus asociados e formar a consciencia dos socios para o traballo comunitario. Para isto traballan na UNAIC tres persoas: o presidente, o tesoureiro e o motorista. Cada dous anos é realizado un congreso de dous días de traballo no cal tentan-se trazar as directrices e as liñas de traballo que terá que aprobar a asemblea xeral.

O departamento de comercialización, creado no ano 1992 ante a demanda dos asociados, recolle os produtos dos asociados e ofrece-os ós mercadores, cobrando unha taxa para cubrir custes; tamén fornece de sementes e outros insumos ós asociados cobrando unha pequena taxa que é rebaixada para as compras conxuntas, liña que tenta ser incentivada.

A principal articulación externa é o CAPA (Centro de Apoio ó Pequeno Agricultor) que presta asesoría técnica e posibilita recursos para cubrir os custes de funcionamento da UNAIC.

1.6. *Cooperativa de Produção Agropecuaria Nova Santa Rita. (COOPAN)*

Comeza a súa andaina no ano 1994, contando na actualidade con 40 familias. A cooperativa está localizada no Asentamento Capela, no municipio de Nova Santa Rita, composto por perto de 100 familias.

A área de terras propiedade das 40 familias da COOPAN é de 820 hectáreas e está totalmente colectivizada. As casas onde viven os socios, foron construídas conxuntamente, previo sorteo para determinar a orden. Os recursos financeiros foron financiados xunto ó PROCERA.

A produción é bastante diversificada e está organizada polo sistema de división en sectores. A plantación de arroz é a principal actividade da cooperativa ocupando 160 hectáreas. Producen para a comercialización brócolis, melóns, leite, aves, porcinos e bovinos de corte, ademais de diversos produtos para autoconsumo e a alimentación dos animais.

Nesta experiencia existen sectores de produción e núcleos de discusión dos problemas xerais. Os núcleos e os sectores elixen as súas coordinacións, axuntando-se periódicamente. Cada 21 días hai unha asemblea para a discusión do plan de traballo. A dirección da cooperativa está formada por cinco membros que se elixen anualmente.

A cooperativa produce case todo o que necesita para a alimentación dos socios, e xa ten conseguido pagar os financiamentos que lle proporcionaran un elevado grao de capitalización. Cada asociado percebe case 50 Reais mensuais, aparte da agua, luz e a alimentación.

1.7. *Unidade de Reciclagem de Resíduos Sólidos do Loteamento Cavallhada.*

A unidade de reciclaxe localiza-se en Porto Alegre e iniciou as súas actividades ó final de 1996, tratando de facer fronte ó desemprego. Traballan na unidade 35 homes e mulleres.

Os camións traen o material provinte da recollida selectiva e na unidade encargan-se de separar, prensar e enfardar, existindo un relevo dos participantes nas diferentes tarefas. O horario de traballo foi establecido polos participantes. Hai unha dirección electa formada por traballadores da unidade. Realízan-se asembleas cada 15 días para planear e discutir o futuro do traballo.

Os principais compradores do material reciclado son intermediarios, que o levan ás industrias que o usan na produción. Algúns materiais como o vidro son vendidos directamente ás industrias, co que se conseguen mellores prezos.

Para a construción da unidade empregouse diñeiro público e de diversos organismos. Esta unidade proporciona perto de 250 Reais ó mes para cada participante ademais da posibilidade da xestión da seu propio traballo. Moitos dos traballadores sobrevivían anteriormente recollendo papel nas rúas da cidade e agora realizan un menor esforzo físico, teñen máis seguridade e maior rendemento económico.

1.8. *Cooperativa de Traballo dos Traballadores Autónomos das Vilas de Porto Alegre. (COOTRAVIPA)*

Ten o seu inicio en 1984 a través dun movemento composto por comunidades de diversas vilas de Porto Alegre que reivindicaban máis emprego. Ó non obter resposta dos gobernos estatal e municipal forma-se a cooperativa, inicialmente con 50 socios. O obxectivo era empregar mao de obra ociosa e capacita-la. Toman posesión dun terreno onde constrúen a súa actual sede. Na actualidade a cooperativa ten case 2000 socios.

Na sede da cooperativa hai un ambulatorio médico, que conta cunha clínica xeral e unha clínica odontolóxica. A sede funciona tamén como un centro educacional, ofrecendo cursos como o de alfabetización e o de informática. Para ingresar na cooperativa é necesario ser traballador rexistrado como autónomo, non posuir vínculo empregaticio e ser indicado por outro socio; logo pasará un período de proba ata ingresar definitivamente.

No que atinxe ás sobras, o equipo decide o que facer. Os consellos son electos en asemblea xeral. O sistema de remuneración é baseado nun cálculo do gaño real. Esta cooperativa, que foi unha das pioneiras como cooperativa de traballo, non recibeu aportes externos significativos e está a lograr unha grande credibilidade ante as demais.

2. **Unha experiencia de Banca Ética en Catalunya**

Dende fai 30 anos a banca ética é unha realidade en Europa. Sen embargo no Estado español as experiencias levadas a cabo neste eido son relativamente recentes no tempo. Antes de presentarmos o exemplo da *COOP57*, imos presentar brevemente algúns dos seus alicerces. Así, podemos enumerar os seguintes principios:

a) *Principio de Ética aplicada.*

Calquera acción levada a cabo dentro da banca ética ten que ser sometida ós principios morais que teña en conta. A actividade esencial será actuar como unha entidade financeira pero sempre seguindo uns principios éticos, morais e de xustiza.

b) *Principio de coherencia*

Este principio centra-se na necesidade de tratar de evitar que namentres solicitamos unha economía máis xusta e solidaria, mentres loitamos contra as armas e as guerras, os nosos aforros topan-se depositados en entidades que financian empresas de armamento, a explotación humana, as centrais nuclea-

res, etc. En realidade esta é unha das razóns do nacemento da banca ética, xa que, por exemplo en USA nacen as primeiras iniciativas coincidindo coa guerra do Vietnam, posto que a xente dos movementos sociais decata-se de que os seus investimentos e aforros están a financiar ás empresas de armamento que producían o material para a guerra.

As experiencias tratan de conseguir pasar dos círculos viciosos ós círculos virtuosos, onde os recursos estén destinados a iniciativas sociais para afortalar unha economía ó servizo das persoas.

c) *Principio de compatibilidade:*

Busca-se compatibilizar a rendabilidade financeira coa rendabilidade social. A viabilidade económica ten que existir, pero o criterio de maximizar a rendabilidade financeira non se pode desligar da rendabilidade social: hai que ter en conta aspectos como mantemento de postos de traballo, protección do entorno ambiental, etc. En ocasións os bancos éticos propoñen ós socios que estes elixan os xuros que desexan perceber, un tipo perto do de mercado, en torno á metade do que ofrece o mercado ou a renuncia ó cobro de xuros.

d) *Principio de participación*

A banca ética ten un labor importante á hora de sensibilizar ós aforradores e inversores para que boicoteen ás empresas que incumplan os seus propios principios éticos. A toma de decisións ten que ser feita de maneira democrática; pero a participación non pode só consistir no voto, senón que os socios deben participar á hora de definir a política ética da entidade e sentir-se os auténticos decisores da entidade.

e) *Principio de transparencia*

A entidade ten que mostrar unha transparencia total en todo o que atinxe á concesión de empréstitos e investimentos da entidade. Isto pode ser tamén o xeito de conseguir unha maior implicación por parte da cidadanía ó coñecer que é o que se fai cos seus aforros.

f) *Principio de implicación*

Unha das características dun banco ético é a adopción dun criterio positivo na súa política de investimentos. Calquer investimento conleva implicacións sociais, medioambientais, distributivas, que non se inclúen nos balances. Polo tanto, a banca ética terá en conta estes aspectos e tentará colocar os recursos en experiencias éticas o que obriga a coñecer se éstas cumpren os principios éticos. Para esta tarefa existen empresas de investigación ética e social así como Comités Éticos, ámbolos dous encargados de velar polo cumprimento da política ética.

No ano de 1995 nace en Barcelona COOP57 a partir dun fondo de solidariedade para auto-ocupación, convertendo-se nun instrumento de financiación alternativa para o movemento cooperativo e as experiencias da economía social e solidaria.. Leva aprobados máis de 50 proxectos por un valor superior a 800.000 Euros e sen renunciar a unha rendabilidade xusta para os aforros dos socios.

Tamén é destacábel que COOP57 levou directa ou indirectamente á creación ou mantemento de 1000 postos de traballo estaveis. Algúns dos exemplos de proxectos financiados son: Sodepau (asociación que desenvolve o comercio xusto), Innova (cooperativa dedicada á implantación de sistemas de xestión ambiental baseada en enerxías renovaveis), ExLibris (cooperativa dedicada ós servizos editoriais criada por ex-estudantes da Universidade Autónoma de Barcelona), Asociación Els Tres Turnos (dedicada á integración de persoas con graves deficiencias de saúde mental), Asociación SURT (relacionada coa reinserción sociolaboral de mulleres).

Na actualidade, COOP57, que mantén unha taxa de impagados igual a cero, posúe uns fondos propios de 662.000 Euros (110 millóns de pesetas e cunha previsión de xestionar 3 millóns Euros no 2004 (500 millóns de pesetas). A estrutura da experiencia é mínima e horizontal para non xerar un aparello que se retroalimente, as asembleas son os lugares destinados ó debate e á toma de decisións.

O maior logro é que esta experiencia, sendo fiel ós principios de banca ética, xa logrou nos escasos sete anos de existencia colaborar en proxectos de economía social así como fomentar a conciencia sobre os destinos dos nosos aforros e inversións.